

Найшкідливіша на Півдні

Потомство від пари метеликів, самця і самки яблуневої плодожерки протягом теплого південного літа здатне пошкодити 900 плодів яблуні.

**Іван Мринський, канд. с.-г. наук
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»**

Усього в Україні плодовим насадженням яблуні шкодять близько 300 видів комах і кліщів. Трохи менше половини, 120 видів, належать до тих, які завдають значної шкоди. Видовий склад фітофагів яблуні надзвичайно різноманітний. Вони здатні пошкоджувати усі органи дерева на усіх стадіях його розвитку – корені, скелетні частини (штамб і гілки), пагони, бутони, листя, бруньки, плоди.

Фото 1. Стадії розвитку плодожерки яблуневої: а — імаго, б — яйцекладка, в — личинка, г — лялечка

Умовно яблуневих шкідників можна поділити на 4 групи: сисні; листогризучі; шкідники генеративних органів; шкідники кори, деревини та коріння.

До сисних шкідників яблуні належить понад 30 видів. Передусім це кліщі із ряду акариформні – бурі, галові чотириногі, галові, повстяні, плоскотілки та комахи із ряду рівнокрилих – афіди, листоблішки, несправжньоощитівки, цикадки, щитівки. Також шкодять мереживниці (ряд напівтвердокрилих), флеотрипиди (ряд трипси) і галиці (двокрилі). Згадані види живляться клітинним соком листків, пагонів, кори і плодів. Попелиці і цикадки можуть переносити вірусні хвороби рослин.

Серед листогризучих шкідників, яких понад 50 видів, переважно представники ряду лускокрилих (білани, ведмедиці, виїмчастокрилі молі, гліфіптерігиди, горностаєві молі, коконопряди, листовійки, молі-крихітки, молі-малятка, молі-пістрянки, молі-строкатки, павиноочки (сатурнії), п'ядуни, совки, сонцевики (німфаліди), хвилянки, чохлоноски). Значні пошкодження наносять декілька видів із ряду перетинчастокрилих (пильщики ткачі, справжні пильщики) та твердокрилих (довгоносики, листоїди, трубокрути).

Небезпечними шкідниками генеративних органів яблуні є понад 10 видів. Це представники ряду лускокрилих (аргірестіїди, листовійки), твердокрилих (довгоносики, пластинчастовусі, трубокрути), перетинчастокрилих (справжні пильщики).

Кору, деревину та коріння яблуні пошкоджують понад 20 видів, переважно з ряду твердокрилих (вусачі, долгоносики, златки, короїди,

пластинчастовусі), лускокрилих (виїмчастокрилі молі, листовійки, склівки, червиці). Значних збитків наносять кілька видів із ряду двокрилих (галиці) та рівнокрилих – горбатки (бодушки), цикадки.

ЕКОНОМІЧНО ЗНАЧИМА

Яблунева плодожерка (*Cydia pomonella* L., *Carpocapsa pomonella* L.) належить до ряду лускокрилі родини листовійки. Це один із найбільш небезпечних шкідників товарних насаджень яблуні на Півдні. В Україні він поширений повсюдно.

Яблунева плодожерка пошкоджує не лише яблуню, а й грушу, персик, абрикосу, сливу, особлива форма шкідника розвивається на волоському горісі.

Гусениці яблуневої плодожерки вгризаються в плоди і закривають вхідний отвір корком із недогризків. У тканині плоду вони прогризають хід до насінневої камери, де харчуються насінням. За період життя гусениця пошкоджує 2–3 плоди, які потім передчасно жовтіють і осипаються. Якщо зі шкідником не боротися, втрати плодів яблуні сягають 60–70%. Ця шкода посилюється ще й тим, що більша частина пошкодженого урожаю, до 65%, розташовується на периферії крони, де плоди є найбільш якісними.

В умовах України яблунева плодожерка зазвичай розвивається у двох поколіннях, у південному регіоні шкідник утворює третє факультативне покоління. Зимуюча стадія – гусениці у павутинному коконі які завершили живлення, вони ховаються під відшарованою корою, у щілинах опор шпалери, пакувальній тарі, сортувальних приміщеннях, плодосховищах, муміфікованих плодах, рослинних рештках. У молодих садах, де кора на штамбах іще гладенька, більшість гусениць зимує у верхньому, глибиною до 3 см шарі ґрунту, переважно біля кореневої шийки.

У холодні й малосніжні зими значна кількість гусениць гине, коли температура повітря опускається до –25...–30 °С з експозицією понад 5 діб. Популяція та шкідливість першого покоління яблуневої плодожерки зменшується, якщо упродовж 10–15 діб під час масового льоту метеликів середньодобова температура повітря установлюється нижче +10 °С. На сході України подібне явище спостерігається раз на 7–9 років.

БІОЛОГІЯ ШКІДНИКА

Метелик з розмахом крил 18–22 мм, передні крила бурувато-сірі із фіолетовим поліском, з численними поперечними хвилястими лініями; на кінцях крил по темно-бурій овальній плямі з трьома вигнутими бронзовими скибочками; задні крила бурувато-сірі; у спокійному стані крила складаються дашком.

Яйце розміром 0,9–1 мм, округле, плескате, молочно-біле, напівпрозоре; на зеленому фоні листка або плоду здається зеленуватим.

ДЖЕК ПОТ®

КОМБІНОВАНИЙ СИСТЕМНИЙ ФУНГІЦИД ДЛЯ ЗАХИСТУ ПЛОДОВИХ КУЛЬТУР

Вміст діючої речовини: пенконазол, 100 г/л + дифеноконазол, 200 г/л
Препаративна форма: концентрат, що емульгується

www.ukravit.com.ua

ПЕРЕВАГИ

- проявляє високу профілактичну та лікувальну дію
- захищає усі частини рослини та проявляє тривалу системну дію
- зменшує кратність обробок за сезон
- гнучкий у строках застосування
- надзвичайно ефективно контролює борошністу росу та паршу
- швидко поглинається, зменшує ризик змиву дощем
- не має загрози виникнення резистентності
- сприяє зменшенню пестицидного навантаження на культуру та екосистему
- значна економія коштів

Гусениця завдовжки 17–20 мм, зверху тілесно-рожева, із боків та низу світло-жовта, голова й передньогрудний щит коричневі, анальний щит вохряно-жовтий; черевні ноги з однаюрисним віночком із 25–35 кігтиків, анальні з 15–25 кігтиками; по тілу розкидані сірі бляшки, на яких по одному волоску.

Лялечка завдовжки 8–12 мм, світло-коричнева з золотистим відтінком; кінець черевця у формі заокругленого конуса із вісьмома гачкоподібними щетинками.

Навесні на розвиток лялечки потрібно 14–20, улітку – 12–16 діб. Початок льоту відбувається при досягненні суми ефективних температур $+100\dots+130\text{ }^{\circ}\text{C}$ і часто збігається із закінченням цвітіння яблуні. Інтенсивний літ метеликів відбувається від 19 до 24 год у тиху суху погоду за температури понад $+15\text{ }^{\circ}\text{C}$. Метелики живляться краплинною вологою. Статеве дозрівання самок триває 2–3 доби, після цього вони починають виділяти феромони, які приваблюють самців. Через 2–3 доби після спарювання починається яйцеклад. Самки відкладають по одному яйцю на листя й плоди. Як було встановлено, до 62–68% яєць яблунева плодожерка відкладає на периферійній частині крони дерев.

Плодючість самки – 60–120 яєць. Ембріональний розвиток першої генерації триває 9–12, другої – 7–9 діб. Відродження гусениць починається за досягнення суми ефективних температур (СЕТ) $+230\text{ }^{\circ}\text{C}$, яка у окремі роки може коливатися в межах 190–280 $^{\circ}\text{C}$. Гусениці деякий час тримаються на поверхні плоду, потім вгризаються у м'якуш. Живлячись під шкірочкою плода 2–3 доби, гусінь вигризає невелику камеру, у якій уперше линяє. Після цього прогризає звивистий хід, у якому линяє удруге. Третя линька відбувається в насінній камері плоду.

На Півдні живлення гусениці триває 21–23 доби, у Лісостепу – 25–30 діб, на півночі ареалу – до 40 діб. У п'ятому віці гусінь полишає плід і заляльковується. У Поліссі й Прикарпатті більша частина гусені впадає у діапаузу до весни і лише 10–15% особин лялькується

і дає друге покоління. У Лісостепу і Закарпатті у друге покоління переходить 30–40% гусениць, а в степовій зоні та Криму – 60–80%. Повний розвиток двох поколінь можливий за СЕТ 1400–1500 $^{\circ}\text{C}$ (поріг $+10\text{ }^{\circ}\text{C}$). У всіх регіонах лялькування припиняється 10–12 серпня, що зумовлено зменшенням тривалості світлового дня до 14–15 год, який відіграє основну роль у регулюванні діапаузи. Як показали розрахунки, проведені в умовах Харківської області, з урахуванням усіх особливостей розвитку і виживання шкідника потомство від однієї пари метеликів за утворення двох поколінь може пошкодити від 700 до 900 плодів яблуні.

ЗАХИСТ ВІД ШКІДНИКА

Агротехнічні. Після закінчення збирання плодів збирають і знищують залишки пакувального матеріалу; очищають відмерлу кору зі штампів і сучків на старих деревах. Восени обробляють ґрунт у приштамбовій зоні.

Біотехнічні. Замість інсектицидів можна застосовувати інгібітори синтезу хітину. Задовільних результатів досягають розвішуванням на деревах спеціальних випарників феромонів (поліетиленові й гумові трубки, кільця, шнури, паперові стрічки з витратою 20–100 г/га феромону), метою є дезорієнтація самців.

Хімічні. Залежно від чисельності шкідника виконують одне або два обприскування інсектицидами проти кожного покоління. Термін обприскування проти першого покоління можна призначати за допомогою розрахункового методу. У цьому разі обробіток виконують коли сума ефективних температур досягне $+230\text{ }^{\circ}\text{C}$ (поріг $+10\text{ }^{\circ}\text{C}$). Дату обприскування можна призначати й за допомогою феромонних пасток. Для першого покоління – якщо на початку утворення зав'язі протягом 5 діб у феромонну пастку потрапило 3–5 метеликів-самців. Для другого покоління – якщо у період росту і дозрівання плодів протягом 7 днів до такої пастки потрапило 2–3 метелики-самці. ■

Фото 2. Зовнішній вигляд пошкоджених яблуневою плодожеркою плодів

